

PARTER

Klagande

1. Naturskyddsföreningen
Box 4625
116 91 Stockholm

Ombud: Josia Hort och Rebecca Nordenstam

2. Sveriges Biodlares Riksförbund
Borgmästaregatan 26
596 34 Skänninge

3. Maria Attström
Olarpsvägen 140-9
298 92 Tollarp

Motparter

1. Svenska Betodlarna ekonomisk förening
Box 75
230 53 Alnarp

Ombud: Advokat Bo Hansson och jur.kand. Erik Forsström
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Box 1711
111 87 Stockholm

2. Kemikalieinspektionen
Box 2
172 13 Sundbyberg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Kemikalieinspektionens beslut den 20 december 2018 i ärende nr 5.1.2.a-H18-08254, se bilaga 1

SAKEN

Ansökan om nöddispens för växtskyddsmedlet Gaucho WS 70

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår Svenska Betodlarna ekonomisk förenings yrkande om avvisning.

Dok.Id 583285

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

2. Mark- och miljödomstolen upphäver Kemikalieinspektionens beslut.
 3. Mark- och miljödomstolens beslut om inhibition den 27 februari 2019 ska bestå till dess att denna dom har fått laga kraft.
-

BAKGRUND

Kemikalieinspektionen beslutade den 20 december 2018 att ge Svenska Betodlarna ekonomisk förening (Svenska betodlarna) dispens från kravet på produktgodkännande för och användning av växtskyddsmedlet Gaucho WS 70 (s.k. nöddispens). Det aktuella växtskyddsmedlet innehåller en insekticid i form av en neonikotinoid med det verksamma ämnet imidakloprid. Dispensen gäller fr.o.m. den 15 februari 2019 t.o.m. 15 juni 2019.

Naturskyddsföreningen, Sveriges Biodlares Riksförbund (Biodlarna) och Maria Attström har överklagat Kemikalieinspektionens beslut till mark- och miljödomstolen.

Mark- och miljödomstolen har den 27 februari 2019 beslutat att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla (inhibition).

YRKANDEN M.M.

Naturskyddsföreningen har yrkat att det överklagade beslutet ska upphävas. Till stöd för överklagandet har föreningen anfört i huvudsak följande.

Neonikotinoiders giftverkan

Neonikotinoider påverkar insekternas centrala nervsystem och är en starkt bidragande orsak till tillbakagången för vilda bin och andra pollinatörer. Ämnena är giftiga i mycket små doser även för andra insekter och ryggradslösa djur. Eftersom ämnena är vattenlösliga kan de förflyttas utanför odlingarna och tas upp av växter nedströms spridningsplatsen och även skada vattenlevande organismer. De kan därmed få allvarliga effekter även på insekter och vattenlevande organismer långt utanför de odlingar de spridits på. Blommande växter utanför odlingarna kan ta upp ämnena och sprida dem vidare till insekter även långt bort från spridningskällan. Bin har visat sig särskilt känsliga och det finns misstanke om att neonikotinoider är en av orsakerna till den storskaliga tillbakagången för vilda bin och andra pollinatörer. Eftersom bin inte själva äter all den nektar och pollen de samlar in, har

neonikotinoider ofta en giftverkan som byggs upp över tid. Bland effekterna märks rörelsesvårigheter, försämrat minne och immunförsvar samt ökad känslighet för virus hos tambin. Risken för att tambin tar upp medlet genom att samla så kallad honungsdagg från andra insekter som lever av växter var en omständighet som EU-kommissionen beaktade när betning med imidaklopid förbjöds. Bin övergår nämligen till att samla honungsnektar när det inte finns blommande växter att samla nektar och pollen från.

Neonikotinoider anrikas i jordar under en viss tid utan att brytas ner. Enligt forskningsuppgifter har imidaklopid en halveringstid på upp till 3,5 år under vissa förhållanden. Även neonikotinoidernas huvudsakliga nedbrytningsprodukter är toxiska i hög utsträckning. Det finns vidare forskning som visar på en koppling mellan höga halter av imidaklopid i ytvatten och minskade populationer av fåglar. Imidaklopid är det bekämpningsmedel som påträffades flest gånger över sitt riktvärde under 2016 års nationella undersökning av bekämpningsmedel i svenska åar i jordbruksområden.

Rekvisitet fara är inte uppfyllt

Angrepp av skadedjur som kan medföra en minskning av skörden, i samma storleksordning som den normala variationen, kan rimligen inte anses vara en fara enligt artikel 53 i växtskyddsmedelsförordningen. Av EU-kommissionens arbetsdokument om artikel 53 framgår att ansökan om dispens ska vara en sista utväg för att avvärja en fara. Med hänsyn till den utveckling mot ett generellt förbud av neonikotinoider som utformats inom EU kan det inte vara överraskande att även utomhusanvändning av imidaklopid skulle förbjudas. Kemikalieinspektionen har tidigare uttalat att dispensförfarandet syftar till att hantera faror eller hot som uppkommer sällan och som därmed inte kan förutses. Ett sådant uttalande gjordes av myndigheten i mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätts dom den 20 maj 2016 i mål M 2151-16, när det nekades nöddispens för användning av växtskyddsmedlet Stomp SC. För sådana faror är det dessutom troligt att det saknas redan godkända växtskyddsmedel, just på grund av att de uppkommer så sällan och uppkommer med kort varsel. Naturskyddsföreningen anser att förbudet och därmed

även den påstådda faran med förbudet var möjlig att förutse. Den aktuella bedömningen av att skadeinsektsangrepp utgör en fara strider mot syftet med såväl artikel 53 som växtskyddsmedelsförordningen. Omständigheterna i det aktuella fallet kan inte anses vara exceptionella och faran kan inte anses vara uppenbar, såsom det stadgas i EU-kommissionens arbetsdokument om artikel 53.

Avvärja på annat rimligt sätt

I det överklagade beslutet har Kemikalieinspektionen angett att det saknas växtskyddsmedel med tillräcklig effektivitet mot skadeinsekter som kan användas istället för Gaucho WS 70. Detta trots att det finns tre godkända produkter mot insektsangrepp antingen genom betning av sockerbetsutsäde eller genom sprutning av odlingar av sockerbetor. Förfarandet med nöddispenser är inte avsett att säkra att det ur bekämpningssynpunkt effektivaste bekämpningsmedlet ska kunna användas, utan att det överhuvudtaget ska finnas något medel att tillgå i fallet av en nödsituation. Av EU-kommissionens arbetsdokument om artikel 53 följer att en dispensansökan är en sista utväg för att avvärja en fara. Det har inte meddelats några dispenser i Storbritannien, Tyskland och Frankrike. Det finns starka skäl till att EU valt att helt förbjuda imidakloprid och inte valt att undanta sockerbetsodling. Den 8 mars 2019 aviserade Svenska betodlarna på sin hemsida att de har beställt frön betade med Force till hela den svenska arealen, vilket borde påverka den nu aktuella bedömningen.

Begränsad användning

Dispensen avser användande av neonikotinoider på cirka 30 000 hektar odlingsmark för 1 300 sockerbetsodlare, detta under 120 dagar vilket är den maximala tillåtna tidsfristen. I Sverige odlades sockerbetor på 30 700 hektar jordbruksmark år 2018. Mot denna bakgrund får det överklagade beslutet snarare karaktären av ett generellt undantag än en dispens och kan inte anses utgöra en begränsad användning av bekämpningsmedlet.

Beslutade försiktighetsvillkor är otillräckliga

Det finns en hög risk för bl.a. bin och humlor avseende giftverkan från behandlade fröer via de grödor som odlas efter utsäde betat med imidaklopid. Det är inte tillräckligt med ett villkor om att det inte får odlas blommande grödor på samma åkrar året efter det år som dispensen avser. Giftverkan består betydligt längre än en säsong. Sockerbetor förväntas inte heller gå i blom under odlingen, men vid köldperioder kan det hända att betorna skjuter blomstänglar. Detta skedde senast år 2012 när vissa sockerbetssorter i Sverige blommade med över 4 000 plantor per hektar. Därtill har villkoret om skyddsavstånd ingen eller liten effekt på restmängder av bekämpningsmedel som sprids med vatten utanför odlingarna.

Naturskyddsföreningens klagorätt och beslutets överklagbarhet

Det överklagade beslutet omfattas av artikel 9.3 i Århuskonventionen och uppfyller de kriterier som uppställts i praxis för att tillerkänna miljöorganisationer klagorätt. Naturskyddsföreningen uppfyller därutöver kraven i 16 kap. 13 § miljöbalken och ska därför anses ha klagorätt. Skälen för detta är att växtskyddsmedelsförordningen är en miljölagstiftning i den mening som avses i artikel 9.3. Nämda förordning syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå både för människors och djurs hälsa och för miljön, samt baseras på försiktighetsprincipen i syfte att säkerställa att verksamma ämnen eller produkter som släpps ut på marknaden inte har någon negativ inverkan på människors eller djurs hälsa eller på miljön. Av beaktandesats 24 i förordningen framgår att målet att skydda människors och djurs hälsa och miljön måste väga tyngre än målet att förbättra växtproduktionen. Mot denna bakgrund är det uppenbart att förordningen är en miljölagstiftning i den mening som avses i artikel 9.3. Därtill är EU:s lagstiftning nationell i den mening som avses i nämnda artikel.

Så långt det är möjligt ska 42 § förvaltningslagen tolkas så att den stämmer överens med artikel 9.3 i Århuskonventionen, så att en miljöorganisation ges möjlighet att överklaga beslut. Detta följer av en entydig praxis med utgångspunkt i EU-domstolens dom den 8 mars 2011 i mål C-240/09 (s.k. Slovakiska brunbjörnen). Naturskyddsföreningen har därför klagorätt.

Biodlarna har yrkat att det överklagade beslutet ska upphävas och har till stöd för överklagandet anført i huvudsak följande. Neonikotinoider påverkar hela bisamhället negativt, detta genom att binas motståndskraft mot sjukdomar försvåras, orienteringsförmågan tappas och reproduktionsförmågan minskar. Även vilda pollinatörer såsom solitärbin, humlor och fjärilar påverkas på detta sätt. Vidare är neonicotinoiderna persistenta och systemiska, och hela växten blir giftig för insekter. Studier från Jordbruksverket visar att medlet har hög spridningsbenägenhet och kontaminerar både mark och andra växter på och omkring sockerbetsfältet. Dessa växter utgör i många fall födoväxter för honungsbin och andra pollinerande insekter. För honungsbin är det förödande eftersom de samlar nektar och pollen till bisamhället. Det är därför inte tillräckligt med ett års förbud mot blommande växter efter sockerbetsodling. Imidaklopid finns kvar i marken en betydligt längre tid. Det är inte relevant att åberopa tidsbrist för att få använda ett sådant giftigt medel och en minskad skörd på 10 procent kan inte anses vara en nödsituation. Flertalet länder inom EU har inte lämnat någon dispens och det finns mindre giftiga medel eller obetad utsäde att tillgå på marknaden.

Maria Attström har yrkat att det överklagade beslutet ska upphävas. Hon har till stöd för sitt överklagande anført i huvudsak följande. Många av de grönsaker, bär och trädfrukter som hon odlar är beroende av pollinatörer. Därtill har hon en egen dricksvattenbrunn, och bekämpningsmedel, bekämpningsmedelsrester, syntetiska gödselmedel och deras nedbrytningsprodukter riskerar att kontaminera dricksvattentäkter. Som odlare och djurägare läser och oroas hon av de vetenskapliga rön som beskriver kollapser i insektspopulationer runt om på jordklotet. Hon räds riskerna för livsmedelsförsörjningen i Tollarp men även regionalt och nationellt. Svenska betodlarna har anført skörden riskerar att minska med tio procent, vilket inte kan anses vara en katastrof som ger rätt till nöddispens.

Svenska betodlarna har motsatt sig yrkandena och för egen del yrkat att samtliga överklaganden ska avvisas. De har till stöd för sin talan anført i huvudsak följande.

Avvisning av klagandena

Det överklagade beslutet har inte fattats enligt miljöbalken eller enligt föreskrift som meddelats med stöd av miljöbalken. Det finns inte heller något prejudikat som innebär att t.ex. alla Kemikalieinspektionens beslut eller alla beslut enligt växtskyddsmedelsförordningen medför klagorätt enligt 16 kap. 13 § miljöbalken. Beslutet omfattas inte av artikel 9.3 Århuskonventionen eftersom beslutet främst rör jordbrukets konkurrenskraft och inte miljön.

Det överklagade beslut vann laga kraft i förhållande till Svenska betodlarna den 10 januari 2019 och det har inte funnits några andra parter eller sakägare i målet. Ingen av klagandena har varit part i ärendet hos Kemikalieinspektionen och ingen av klagandena kan anses ha klagorätt i egenskap av sakägare enligt 16 kap. 13 § tredje stycket miljöbalken. Artikel 9.3 Århuskonventionen föreskriver inget krav på evig överklagandetid för miljöorganisationer. Eftersom beslutet vunnit laga kraft i förhållande till parter och sakägare ska överklagandena avvisas då de kommit in för sent.

Skäl för nöddispens

Gaucho WS 70 har under tio år varit en grundsten för svensk sockerbetsodlings möjligheter att bekämpa insektsangrepp i grödans tidiga utveckling. Under denna tidsperiod har odlarna anpassat sin odlingsteknik och bekämpningsstrategi efter de förutsättningar som det möjliggjorde. Utan möjlighet att använda Gaucho WS 70 för betning av sockerbetsutsädet försvåras bekämpningen av skadeinsekter, och skördenivån beräknas sjunka med i genomsnitt 10 procent utöver skördens naturliga variationer. Den naturliga variationen tillsammans med skadeinsekter riskerar med det svenska jordbrukets marginaler att vara skillnaden mellan vinst och förlust under 2019. Det godkända alternativet Force 20 CS skulle kunna vara en lösning för framtida odlingssäsonger, men för att den svenska sockerbetsodlingen fortsatt ska vara konkurrenskraftig behöver undersökningar göras om hur det växtskyddsmedlet kan skydda plantorna vid tidig sådd och därmed kunna behålla den långa växtperioden. 2019 är första året som en dispens söks och dispensen kan användas till att utreda möjligheterna att använda andra former av växtskydd. Det kan dock

inte anses vara ett rimligt sätt att undvika faran för växtproduktionen att hastigt behöva ställa om till ett för sockerbetsodlingen oprövat växtskyddsmedel.

Proportionalitet och intresseavvägning

Det bör särskilt beaktas att växtskyddsmedlet nyligen har förbjudits, att det har använts under 20 år och i en stor del av världens produktion. Dessutom fortsätter användandet i andra länder utanför EU och i minst 13 länder inom EU eftersom andra fullgoda alternativ ännu inte finns.

Kemikalieinspektionen har motsatt sig ändring av det överklagade beslutet och anfört i huvudsak följande.

Förutsättningar för att meddela dispens

Den aktuella dispensen syftar till att möjliggöra för Svenska betodlarna att ta fram nya strategier för alternativ bekämpning av skadegörare. Kemikalieinspektionens bedömning baseras bl.a. på att EU-kommissionen förbjöd användandet av utsäde som har behandlats med imidakloprid så sent som i maj 2018 och att det var i september 2018 som produktgodkännandet för Gaucho WS 70 återkallades.

Svenska betodlarna har därför inte haft möjlighet att under en odlingssäsong pröva alternativa behandlingsstrategier som inte kräver användning av Gaucho WS 70. Ett sådant arbete har sedermera inletts i samarbete mellan Nordic Beet Research och Jordbruksverkets Växtskyddscentral i Alnarp.

Det kan även noteras att tiotal andra länder inom EU har gett dispens för växtskyddsmedel som innehåller neonikotinoider. I Sveriges närområde har både Danmark och Finland meddelat motsvarande dispens för Gaucho WS 70. Det går inte att dra några långtgående slutsatser från Kemikalieinspektionens tidigare praxis avseende växtskyddsmedlen Stomp SC, Modesto FS 480 och Elado FS 480. Vid prövningen av de två sistnämnda växtskyddsmedlen gjorde myndigheten aldrig någon bedömning av farorekvisitet. Skälet bakom avslagsbeslutet avseende Stomp SC var bl.a. att det hade beviljats dispens för flera på varandra följande år och att sökanden inte hade lyckats visa på genombrott i försöksstrategier.

Kravet i artikel 53 angående fara

Inför odlingssäsongen 2019 bedöms det föreligga en sådan situation som avses i artikel 53 växtskyddsmedelsförordningen, detta eftersom det finns en fara mot växtproduktionen som inte kan undanröjas på något annat rimligt sätt än genom betning och sådd av utsäde behandlat med Gaucho WS 70. Faran består i att skadeinsekter hotar att angripa fröna och sockerbetsplantorna i grödans tidiga utveckling och därmed förorsaka skördeminskning. Vid dispensprövningen har inte tagits hänsyn till de ekonomiska effekterna av skördebortfallet utan bedömningen har istället avsett faran för växtproduktionen. Effekten av faran, om den uppstår, är svårbedömd i förväg. Skördeminskningen kan variera kraftigt mellan enskilda odlare och mellan olika år. Jordbruksverket har uppskattat att de olika skadeinsekter som är aktuella vid betodling kan orsaka skördebortfall på i genomsnitt 10–15 procent utöver normal årsvariation. Den genomsnittliga skördeminskningen är åtminstone lika stor som den normala årsvariationen, men kan i extrema fall leda till uppemot 50 procents skördebortfall. Därmed uppfylls kravet på fara såsom det kommer till uttryck i artikel 53.

Sockerbetor har en lång växtsäsong och många olika skadeinsekter orsakar skador på betorna. Mellan åren 1999–2018 har det i stort sett inte använts något annat växtskyddsmedel än imidakloprid för sockerbetsodling. Jordbruksverket har bedömt att det utifrån nuvarande kunskap inte finns några lämpliga förändringar i odlingstekniken som kan minska risken för angrepp med möjligt undantag av sen sådd. För att minska angreppen av bladlöss finns inga alternativa metoder. Det saknas aktuell kunskap om bland annat flera av de berörda skadeinsekterna, bekämpningstidpunkter och bekämpningströsklar. De alternativa produkter som i dag är tillgängliga för bekämpning av skadeinsekter i odlingar av sockerbetor kan inte undanröja den fara som föreligger. Det saknas idag kunskap om hur de olika växtskyddsmedlen ska kombineras i en behandlingsstrategi för att få tillräcklig effekt under hela växtperioden. Jordbruksverket har framhållit att en dispens under år 2019 skulle hjälpa branschen att få tid att utveckla och uppdatera bekämpningströsklar för olika skadegörare och samtidigt utveckla en prognos- och

varningstjänst som skulle underlätta hanteringen av insektsangrepp. En effektiv behandling med några av de alternativa växtskyddsmedlen förutsätter att betodlarna kan utarbeta en behandlingsstrategi för behandling av sockerbetor. Skillnaden mellan Gaucho WS 70 och Force 20 CS är att effekten av den sistnämnda avtar snabbare och att Gaucho WS 70 är systemiskt verkande. Det innebär att bekämpningseffekten med Gaucho WS 70 kvarstår längre i hela plantan, odlarna behöver inte göra kompletterande sprutbekämpningar innehållande pyretroider som har en kontaktverkan och dödar alla insekter.

Begränsad användning och villkor

Den nu överklagade dispensen avser endast en given växtkultur, dvs. sockerbetor. Det verksamma ämnet imidaklopid har varit godkänt för användning även i andra grödor. Därtill kommer att odling av sockerbetor i allt väsentligt är geografiskt begränsad till Skåne där 96 procent av den areal där sockerbetor odlas i Sverige finns. Sockerbetor bildar inte vätskedroppar på bladen, guttationsdroppar, som bin och andra pollinerande insekter vill dricka. Dessutom blommar inte sockerbetor före skörd. Vidare genomförs ogräsbekämpning i sockerbetsodlingen vilket gör att blommande ogräs inte förekommer i någon väsentlig omfattning. Dessa omständigheter innebär att sockerbetsodlingar inte är attraktiva för t.ex. bin. Dispensbeslutet är dessutom förenat med ett antal villkor för att skydda pollinerande insekter. Den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet EFSA har bedömt att imidaklopid har en halveringstid på 288 dagar. Det är mot denna bakgrund som dispensen är förenad med ett villkor om att grödor som är attraktiva för bin och andra pollinerande insekter inte får sås på angivna fält under år 2019 och 2020.

Naturskyddsföreningens resonemang om imidaklopidens farlighet har en annan utgångspunkt än den som ska beaktas vid nu aktuella dispensansökan. Av artikel 53 växtskyddsmedelsförordningen följer att det bl.a. ska göras en bedömning av den fara för växtproduktionen som föreligger i det enskilda fallet och om det är möjligt att undanröja denna på något rimligt sätt. Därutöver beaktar myndigheten även de kända risker som finns med växtskyddsmedlet. Kemikalieinspektionen har beaktat

de av EFSA utpekade riskerna med imidaklopid och hanterat dem genom de föreskrivna villkoren.

DOMSKÄL

Prövningens ram

Huvudfrågan i målet är om det finns förutsättningar för att ge nöddispens för användning av det förbjudna växtskyddsmedlet Gaucho WS 70 inom svensk sockerbetsodling fram till och med den 15 juni 2019. Kemikalieinspektionen har angett att det föreligger sådan fara som medger nöddispens eftersom skadeinsekter hotar att angripa fröna och sockerbetsplantorna i grödans tidiga utveckling och därmed förorsaka skördeminskning på i genomsnitt 10–15 procent, samt att faran inte kan undanröjas på annat rimligt sätt. De klagande har framfört ett flertal argument till stöd för att det överklagade beslutet ska upphävas, varav de främsta skälen får anses vara att det inte föreligger en sådan fara som medger en nöddispens samt att användning av det förbjudna växtskyddsmedlet under den dispensgivna perioden skulle utgöra en oacceptabel risk för människan och miljön. Svenska betodlarna har anfört starka skäl till varför det överklagade beslutet ska stå fast. Dessutom har Svenska betodlarna yrkat att samtliga klaganden ska avvisas till följd av felaktigheter i Kemikalieinspektionens rättidsprövning. Vidare har Svenska betodlarna menat att samtliga klagande saknar klagorätt.

Domstolen prövar inledningsvis de processuella invändningarna.

Kemikalieinspektionens rättidsprövning m.m.

Mark- och miljödomstolen är vid sin prövning bunden av underinstansens rättidsprövning. Domstolen kan därför inte göra någon annan bedömning än den som Kemikalieinspektionen gjort i fråga om överklagandeskrifterna har kommit in i rätt tid. Det som Svenska betodlarna har invänt i fråga om 16 kap. 13 § tredje stycket miljöbalken medför ingen annan bedömning. Domstolen konstaterar att det för beslut som berör en större krets och där överklagandetiden utgår från delfående av beslutet finns en risk för att tidpunkten för laga kraft förblir oklar under en längre tid.

Svenska betodlarna har även anfört att de klagande inte varit part i ärendet hos Kemikalieinspektionen. Den omständigheten att klagandena inte varit aktiva i den processen är dock inte en förutsättning för klagorätt och kan därmed inte leda till avvisning av deras överklaganden.

Bolagets yrkande om avvisning på dessa grunder ska avslås.

Klagorätten

Rättsliga utgångspunkter

En myndighets beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot (42 § förvaltningslagen). I 16 kap. miljöbalken finns en motsvarande bestämmelse om rätten att överklaga. Enligt den får överklagbara domar och beslut överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot (12 §). Miljöbalken innehåller också en särskild bestämmelse om klagorätt för miljöorganisationer. Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller annan juridisk person som har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen (1), inte är vinstdrivande (2), har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år (3), och har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd (13 §).

Sverige är sedan år 2005 part till konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor – Århuskonventionen. Även EU är part till Århuskonventionen och konventionen är en del av unionens rättsordning. I konventionen finns bl.a. bestämmelser om tillgång till rättslig prövning i miljöprocesser. Av artikel 9.3 följer att den allmänhet som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt har rätt att få handlingar och underlåtenheter av personer och myndigheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning. Med

allmänheten avses såväl fysiska och juridiska personer som föreningar, organisationer och grupper (artikel 2.4). Artikel 9.3 syftar till att säkerställa ett effektivt miljöskydd och har ett brett tillämpningsområde. Den är inte begränsad till lagstiftning som uttryckligen behandlar miljöfrågor utan det avgörande är om det handlar om en bestämmelse som på något sätt relaterar till miljön (se The Aarhus Convention: An Implementation Guide, Second edition 2014, s. 197 och t.ex. HFD 2014 ref. 8).

Århuskonventionens bestämmelser om klagorätt har varit föremål för prövning av EU-domstolen vid flera tillfällen. Domstolen har då bl.a. uttalat att de nationella regler som avser att genomföra MKB-direktivet måste säkerställa att miljöorganisationer ges en omfattande rätt till rättslig prövning och att bestämmelserna i direktivet ges en ändamålsenlig verkan (Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening, mål C-263/08). I målet C-240/09 (Den slovakiska brunbjörnen I) konstaterade domstolen att artikel 9.3 i konventionen inte har direkt effekt i unionsrättslig mening, men att artikeln innebär att det ankommer på en nationell domstol att i den utsträckning det är möjligt tolka den processuella rätten, avseende de villkor som ska vara uppfyllda för att få till stånd en prövning av domstol eller i administrativ ordning, så att den stämmer överens med såväl målen i artikel 9.3 i Århuskonventionen som målet att säkerställa ett effektivt domstolsskydd av rättigheterna enligt unionsrätten, så att en miljöorganisation ges möjlighet att väcka talan vid domstol mot ett beslut fattat efter ett administrativt förfarande som kan strida mot unionens miljölagstiftning. Det krav som EU-domstolen slagit fast om en konventionsenlig tolkning av nationella bestämmelser om klagorätt har i svensk rättspraxis tillämpats på miljöbeslut med koppling till såväl EU-rätt som nationell rätt.

När det gäller rätten för berörda sakägare att överklaga har Högsta domstolen i NJA 2004 s. 590 uttalat att rätten att vara part och att överklaga ska tillkomma varje person som kan tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den verksamhet för vilken tillstånd söks, om risken för skada eller olägenhet rör ett av rättsordningen skyddat intresse och inte är enbart teoretisk eller helt obetydlig. Av

förarbetena till miljöbalken följer att en generös tillämpning av sakägarbegreppet är avsedd (prop. 1997/98:45 del 1 s. 485).

Är Kemikalieinspektionens beslut ett beslut som omfattas av artikel 9.3 i Århuskonventionen?

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG har till uttryckligt syfte att säkerställa en hög skyddsnivå för både människors och djurs hälsa och för miljön. Det råder enligt mark- och miljödomstolens mening inte något tvivel om att ett beslut om nöddispens enligt förordningen är ett sådant beslut som omfattas av artikel 9.3 i Århuskonventionen.

Har klagandena haft rätt att överklaga Kemikalieinspektionens beslut?

En utgångspunkt för bedömningen av klagorätten är att en tolkning av rätten att överklaga ska göras på ett sätt som är förenligt med Århuskonventionen. Eftersom Kemikalieinspektionens beslut är ett sådant beslut som omfattas av artikel 9.3 i konventionen måste det, för att konventionens krav ska vara uppfyllda, finnas en möjlighet till rättslig prövning för såväl berörda enskilda som för miljöorganisationer.

Av 16 kap. 12 § miljöbalken följer motsvarande rätt att överklaga som anges i 42 § förvaltningslagen. Det aktuella växtskyddsmedlet medför risk för påverkan långt utanför de direkta odlingsområdena och berör Maria Attströms närområde. Hon har bl.a. pekat på den påverkan på hennes odling som pollinatörer har. Hon får därför anses vara berörd av Kemikalieinspektionens beslut på ett sätt som gör att hon har rätt att överklaga det.

För att ha rätt att överklaga ett beslut enligt miljöbalken ska en miljöorganisation uppfylla de kriterier som anges i 16 kap. 13 § miljöbalken i fråga om bl.a. syfte, verksamhetstid och medlemsantal. I avgörandet NJA 2012 s. 921 konstaterade Högsta domstolen att om en organisation inte svarar mot kriterierna, behöver man

göra en bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Kriterierna får inte ses isolerade från det bakomliggande syftet som är att se till att klagorätten omfattar organisationer som verkar för att bevaka allmänna naturskydds- eller miljöskyddsintressen. Därför, menade Högsta domstolen, får kriterierna ses som hållpunkter för bedömningen, inte som krav av självständig betydelse som i sig kan utesluta en rätt att överklaga.

Naturskyddsföreningen är utan tvekan en sådan miljöorganisation som uppfyller kriterierna i 16 kap. 13 § miljöbalken. När det gäller Biodlarna är det en ideell organisation funnits i mer än tre år i Sverige och som under år 2017 hade över 12 000 medlemmar. Föreningen har enligt sina stadgar bl.a. som syfte att arbeta för att biodlingens villkor ska förbättras och att sprida kunskap om pollinerings betydelse. Föreningen får, med beaktande av den betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden samt natur- och kulturmiljön som förekomsten av bin och pollinering har (jfr 1 kap. 1 § miljöbalken), anses ha ett sådant ändamål som krävs. Även Biodlarna uppfyller således kraven i 16 kap. 13 § miljöbalken.

Enligt 16 kap. 13 § miljöbalken är det överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens *enligt denna balk* som får överklagas av de organisationer som uppfyller de ovan berörda kriterierna. Svenska betodlarna har invänt att det beslut som Kemikalieinspektionen fattat inte är ett beslut enligt balken.

En EU-förordning gäller direkt i alla medlemsstater utan några genomförandeåtgärder. Den nu aktuella EU-förordningens materiella bestämmelser återfinns därmed inte i miljöbalken. På olika håll i miljölagstiftningen finns emellertid bestämmelser som kompletterar EU-förordningen. Förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel, som är en förordning meddelad med stöd av miljöbalken, kompletterar bl.a. de bestämmelser som finns i förordning (EG) nr 1107/2009. I 2 kap. 1 § förordningen om bekämpningsmedel finns en upplysning om att det i EU-förordningen finns bestämmelser om godkännande av växtskyddsmedel och om utsläppande på marknaden, användning och kontroll av

växtskyddsmedel inom Europeiska unionen och enligt 2 § är det Kemikalieinspektionen som prövar frågor om bl.a. dispens enligt EU-förordningen. Kemikalieinspektionen är också behörig myndighet och har ett bemyndigande som innebär en möjlighet att meddela föreskrifter som kompletterar EU-förordningen (3 och 4 §§). Vidare ska enligt miljötillsynsförordningen (2011:13), som även den är meddelad med stöd av miljöbalken, 26 kap. miljöbalken tillämpas vid tillsyn över EU-förordningen och där framgår också att det är Kemikalieinspektionen som är operativ tillsynsmyndighet när det gäller den EU-förordningen. Den aktuella EU-förordningen har således en direkt koppling till miljöbalken och det tillämpningsområde som balken har. Enligt mark- och miljödomstolens mening får därmed, särskilt med beaktande av det som EU-domstolen slagit fast i domen i mål C-240/09, 16 kap. 13 § miljöbalken tolkas på så sätt att ett beslut om dispens enligt EU-förordningen omfattas av den klagorätt som föreskrivs där.

Domstolen finner vidare att det, även om 16 kap. 13 § miljöbalken inte skulle vara tillämplig, inte är möjligt att begränsa bedömningen av föreningarnas klagorätt till den bestämmelsen. Istället måste en konventionsenlig tolkning göras av de generella bestämmelser om klagorätt som finns i 16 kap. 12 § miljöbalken respektive 42 § förvaltningslagen. Vid en sådan tolkning får Kemikalieinspektionens beslut anses angå föreningarna i den betydelse som avses där. Det förhållandet att det i miljöbalken finns en specialbestämmelse avseende miljöorganisationers rätt att överklaga kan inte begränsa den rätt till tillgång till rättslig prövning som Århuskonventionen garanterar.

Sammantaget kommer domstolen alltså fram till att Naturskyddsföreningen och Biodlarna har rätt att överklaga Kemikalieinspektionens dispensbeslut.

Svenska Betodlarnas yrkande om avvisning ska därmed avslås.

Bedömning av förutsättningarna för att ge nöddispens

Fråga om det föreligger sådan fara som avses i artikel 53

Enligt EU-kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/783 är det förbjudet att använda växtskyddsmedel som har imidakloprid som verksamt ämne, detta vid annan odling än i fasta växthus. Förbudet har sin grund i att användande av imidakloprid utgör en risk för bin (dvs. honungsbin, humlor och solitärbin), se beaktandesatserna i förordningen. Kemikalieinspektionen beslutade därför den 3 september 2018 att återkalla produktgodkännandet av Gaucho WS 70. Svenska betodlarna har därefter ansökt om dispens att få använda Gaucho WS 70 för att beta, dvs. förbehandla, sockerbetsutsäde så att det kan stå emot skadedjursangrepp vid odling på friland mellan den 15 februari 2019 och den 15 juni 2019.

Enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 får en medlemsstat i särskilda fall tillåta att ett växtskyddsmedel under högst 120 dagar släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt. Detta utan att det är godkänt enligt huvudregeln i artikel 28 samma förordning. I beaktandesats 32 i ingressen till förordningen anges att medlemsstaterna i undantagsfall bör tillåtas att produktgodkänna växtskyddsmedel som inte uppfyller villkoren i förordningen om det är nödvändigt på grund av en fara för eller hot mot växtproduktionen eller ekosystemen som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt. Frågan är om det föreligger en sådan fara för produktionen av sockerbeter som medför att Gaucho WS 70 ska få användas under sådd våren 2019.

Kemikalieinspektionen har angett att det föreligger sådan fara eftersom skadeinsekter hotar att angripa fröna och sockerbetsplantorna i grödans tidigare utveckling och därmed förorsaka skördeminskning på i genomsnitt 10–15 procent. Det har getts nöddispens för motsvarande växtskyddsmedel för sådd 2019 i flera medlemsstater i EU, men dispens har också nekats i andra medlemsstater. Det saknas således enhetlig praxis avseende den nu aktuella frågan. Bedömningen får göras med utgångspunkt i förordningen och dess syfte samt med beaktande av EU-

kommissionens vägledning avseende farorekvisitet i artikel 53 växtskyddsmedelsförordningen (Working document on Emergency Situations According to Article 53 of Regulation (EC) No 1107/2009, SANCO/10087/2013 rev.0 daterad den 1 februari 2013). Av nämnda vägledning framgår bl.a. att artikel 53 endast ska användas när det föreligger en uppenbar fara för växtproduktion eller ekosystem när denna fara inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt.

Till stöd för sin uppfattning att det föreligger fara för växtproduktionen har Kemikalieinspektionen bl.a. hänvisat till att Jordbruksverket angett att det i extrema fall kan vara fråga om ett skördebortfall på upp emot 50 procent. Domstolen finner att utgångspunkten för bedömningen av om sådan fara föreligger bör vara det genomsnittliga skördebortfallet, dvs. de 10–15 procent som angetts av Jordbruksverket i yttrande till Kemikalieinspektionen.

Vidare ska det vid en bedömning av om farorekvisitet i artikel 53 är uppfyllt även beaktas om det finns andra rimliga metoder för att minska skördebortfallet i en sådan utsträckning att det inte kan anses föreligga någon fara. Av utredningen i målet framgår att det finns alternativa växtskyddsmedel tillåtna för behandling av sockerbetsodling tillgängliga på marknaden. Till stöd för sin uppfattning att den påstådda faran inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt har Kemikalieinspektionen dock med hänvisning till ett yttrande från Jordbruksverket bl.a. anfört att det saknas en behandlingsstrategi kring dessa alternativa växtskyddsmedel. Mark- och miljödomstolen konstaterar att frågan om ett utökat förbud mot användning av bl.a. imidaklopid har varit aktuell en längre tid innan ämnet förbjöds i maj 2018. Domstolen konstaterar också att det av förordning (EG) nr 1107/2009 bl.a. framgår att kriterier för godkännande avseende miljöpåverkan, tillräcklig effekt m.m. ska gälla ”efter applicering enligt god växtskyddssed och under realistiska användningsförhållanden”. Vidare preciseras i bilaga II till förordningen bl.a. sådana kriterier avseende påverkan på honungsbin och att de ska avse ”användning under de föreslagna användningsförhållanden”. Vid godkännandet av de alternativa växtskyddsmedlen har således beaktats vilken användning som är aktuell. Domstolen anser mot den bakgrunden att det är

förvånande och svårförståeligt om betodlarna ännu inte i samråd med leverantörer av alternativa bekämpningsmedel har påbörjat utarbetandet av metoder för användning av dessa. Även om det behövs mer kunskap om hur de alternativa bekämpningsmedlen ska kombineras, när bekämpning lämpligen ska ske, bekämpningströsklar m.m. kan det knappast vara så att det, för medel som är godkända för aktuell användning, helt saknas sådan kunskap. Domstolen anser att det finns skäl för att utgå från att det, trots vad Kemikalieinspektionen anfört om behovet av utveckling av strategier, finns tillräcklig kunskap för att kunna använda dessa medel under 2019. Därmed inte sagt att det inte behövs mer kunskap för att optimera användningen av medlen. Sådan ökad kunskap torde kunna erhållas under växtsäsongen 2019. Domstolen anser således att det inte har framkommit uppgifter som stöder Kemikalieinspektionens uppfattning att det saknas andra rimliga metoder för att minska skördebortfallet.

Med beaktande av storleken på det befarade genomsnittliga skördebortfallet och de möjligheter som finns att använda andra bekämpningsmedel kommer domstolen fram till att det inte föreligger en sådan uppenbar fara som krävs för att dispens ska kunna ges.

Risken för människan och miljön

Av EU-kommissionens vägledning följer att användningen av nöddispenser inte får äventyra syftet med förordning (EG) nr 1107/2009. Av artikel 1.3 nämnda förordning följer att syftet bl.a. är att säkerställa en hög skyddsnivå både för människor och djurs hälsa och för miljön.

Försiktighetsprincipen är en allmän miljörättslig princip som innebär att i situationer där det finns en osäkerhet om det finns risker för människors hälsa och miljön eller om hur stora dessa risker är, måste skyddsåtgärder kunna vidtas utan att det är visat att riskerna faktiskt förekommer eller hur allvarliga de är. Det är också en grundläggande princip att det är den som avser att vidta en åtgärd som har att visa att detta kan ske utan risk för skador och olägenheter för hälsa och miljö.

Som domstolen konstaterat ovan grundar sig förbudet mot användande av imidaklopid på riskerna för negativ påverkan på i huvudsak bin (dvs. honungsbin, humlor och solitärbin). Naturskyddsföreningen har hänvisat till ett omfattande underlag som beskriver olika aspekter av dessa risker. Föreningen har med stöd av detta underlag anført att dispens inte ska ges. Kemikalieinspektionen har inte bemött varje enskilt påstående från föreningen, men har påpekat att detta inte kan tolkas som att man delar föreningens uppfattning. Kemikalieinspektionen har dock i fråga om nedbrytningen av imidaklopid i jord utvecklat sin uppfattning att föreningens slutsatser inte är korrekta. Kemikalieinspektionen har ansett att man bör utgå från den halveringstid som angetts av EFSA i sin "peer review", medan föreningen har utgått från en sammanställning av försöksresultat som anger att halveringstiden kan vara närmare 3,5 år. Denna oenighet leder i förlängningen till olika slutsatser om risken för att bin ska exponeras för imidaklopid utanför fälten där sockerbetor odlas och i efterföljande års odlingar. Kemikalieinspektionens inställning när det gäller nedbrytningstider synes ha varit avgörande för myndighetens bedömning av att dispens kan ges med villkor om bl.a. odling under år 2020. Domstolen konstaterar att den sammanställning av resultat av undersökningar rörande nedbrytningstiden som föreningen hänvisat till visar att halveringstiden varierar kraftigt och att föreningen valt att använda den högst uppmätta halveringstiden. Det är dock fråga om relativt få försök utförda under varierande betingelser. Det framgår inte heller vad som ligger till grund för den halveringstid som EFSA (och Kemikalieinspektionen) valt att använda i sina beräkningar. Domstolen kommer fram till att det råder relativt stor osäkerhet i detta avseende.

Domstolen anser att det som framkommit i målet talar för att det, trots de uppsatta villkoren, finns en påtaglig risk för att en dispens som medger fortsatt användning av utsäde som betats med imidaklopid under 2019 skulle medföra att bin och andra pollinerande insekter exponeras för ämnet i mer än försumbar utsträckning. Med beaktande av ämnets farlighet skulle en nöddispens strida mot såväl försiktighetsprincipen som syftet med i förordning (EG) nr 1107/2009. I den bedömningen har domstolen även beaktat att det, utifrån vad som framkommit i

målet, finns anledning att befara att även imidakloprids nedbrytningsprodukter har en skadlig effekt på dessa insekter. Det är inte möjligt att genom föreskrivande av villkor om bl.a. skyddsavstånd och val av växter för odling nästkommande år, i tillräcklig grad förhindra skador eller risk för skador på bin och andra pollinerande insekter.

Sammanfattning av bedömningen i sak

Domstolen bedömer sammantaget med hänvisning till det som anförts ovan i fråga om storleksordningen av det förväntade genomsnittliga skördebortfallet under 2019, andra rimliga sätt att minska skördebortfallet, risken för skador på bin och andra pollinerande insekter samt den försiktighetsprincip som råder inom miljörätten att det inte finns förutsättningar för att ge dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009. Kemikalieinspektionens beslut ska därför upphävas och beslutet om inhibition ska bestå till dess att denna dom har fått laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 23 april 2019.

Åsa Marklund Andersson

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit t.f. chefsrådmannen Åsa Marklund Andersson, ordförande, och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Rehbäck.

BESLUT

 Datum
 2018-12-20

 Diarienumr
 5.1.2.a-H18-08254

Tillstånd och upplysning

 Svenska Betodlarna ek för
 Box 75
 230 53 Alnarp

NACKA TINGSRÄTT

 INKOM: 2019-02-11
 MÅLNR: M 968-19
 AKTBIL: 3

Beslut angående ansökan om nöddispens på växtskyddsområdet för Gaucho WS 70

1 Beslut

Kemikalieinspektionen beviljar dispens från kravet på produktgodkännande för och användning av växtskyddsmedlet Gaucho WS 70.

Gäller från och med	2019-02-15
Gäller till och med	2019-06-15
Sammanfattning av användningsområde	Mot insektsangrepp i odlingar av sockerbetor genom betning av sockerbetsutsäde och sådd av betat sockerbetsutsäde på friland.

Lämplig utrustning för radsädd ska användas för att säkerställa en effektiv nedbrukning av produkten samt minimera spill och utsläpp av damm.

Om pneumatisk utrustning för sådd används så ska deflektorutrustning för att förhindra spridning av damm användas, eller så ska ett anpassat skyddsavstånd bestämmas till blommande växter med hjälp av Säkert växtskydds "Hjälpreda vid bestämning av anpassade skyddsavstånd. Lantbruksspruta med bom". Skyddsavstånden ska avläsas i kolumnen för särskild hänsyn.

Endast enhjärtbladiga växter, dock inte majs, får odlas på samma fält samma år eller året efter sockerbetor vars utsäde behandlats med Gaucho WS 70.

Utsädet, som förs in till Sverige från annat EU-land där behandlingen utförts, ska märkas enligt de regler som framgår av artikel 49.4 i förordning (EG) nr 1107/2009⁸. Det innebär att det på etiketten och i de handlingar som åtföljer det behandlade utsädet ska framgå att det är behandlat med Gaucho WS 70 och att det verksamma ämnet är imidakloprid. På etiketten ska de standardfraser för skyddsangivelser enligt förordning (EG) 1272/2008¹¹ anges samt de riskreducerande åtgärder som framgår av dispensen från den medlemsstaten där utsädet behandlats. Dessutom ska villkoren i denna dispens framgå av märkningen av det behandlade utsädet.

Specificerade användningsvillkor framgår av beslutsbilagan.

1.1 Återrapportering

Efter avslutad odlingssäsong ska en redogörelse lämnas in till Kemikalieinspektionen över vilka strategiförsök som genomförts under 2019 och på vilket sätt resultaten

från dessa kan ge information om att kommande års odlingar av sockerbetor kan genomföras utan behov av dispens.

Redogörelsen ska lämnas in till oss senast 31 december 2019.

2 Beskrivning av ärendet

Vi fick in er ansökan om dispens för nedanstående ändamål den 29 november 2018. Dispens har inte tidigare beviljats.

Sökande	Svenska Betodlarna ek för Box 75 230 53 Alnarp
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Gaucha WS 70
Verksamma ämnen	Imidakloprid
Funktion	Insekticid
Sökt användningsområde	Mot insektsangrepp i odlingar av sockerbetor genom betning av sockerbetsutsäde och sådd av betat sockerbetsutsäde på friland.

2.1 Bakgrund till dispensansökan

EU-kommissionen beslutade den 29 maj 2018, genom förordning (EU) 2018/783¹, om ett utökat förbud mot växtskyddsmedel med vissa neonikotinoider. Det utökade förbudet innebär att växtskyddsmedel som innehåller något av de tre ämnena imidakloprid, klotianidin och tiametoxam endast får användas i fasta växthus eller för behandling av utsäde och plantor som ska användas i fasta växthus. Grödan eller plantan måste också stanna hela sin livscykel i växthuset. Med anledning av det uppfyllde inte produktgodkännandet för Gaucha WS 70 längre villkoren för godkännandet av imidakloprid då produktgodkännandet omfattar ”Mot insektsangrepp i odling av sockerbetor genom betning av utsäde”, eftersom betorna inte förväntas befinna sig i ett fast växthus under hela sin livscykel. Mot bakgrund av det återkallade Kemikalieinspektionen 2018-09-03 produktgodkännandet² för Gaucha WS 70 och beviljade anstånd t o m 2018-12-19 för utfasning av Gaucha WS 70.

På EU-kommissionens hemsida³ finns en sammanställning över steg i processen för införandet av ett utökat förbud mot användningen av klotianidin, imidakloprid och tiametoxam samt de reaktioner som kommit på förslaget. EFSA presenterade en

¹ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/783 av den 29 maj 2018 om ändring av genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 vad gäller villkoren för godkännande av det verksamma ämnet imidakloprid

² Dnr B18-00411

³

https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances/approval_renewal/neonicotinoids_en

rapport⁴ den 28 februari 2018 med en uppdaterad riskbedömning för imidaklopid, klotianidin och tiametoxam. Som svar på rapporten har flera medlemsländer hört av sig och ställt frågor om det skulle vara möjligt att användning i sockerbetor genom betning av utsäde skulle kunna vara möjligt med ytterligare riskhanteringsåtgärder, t ex restriktioner för efterföljande gröda. Kommissionen har som svar på detta svarat att det kanske skulle kunna vara möjligt på medlemsstatsnivå men att Kommissionen inte har data för att kunna dra några sådana slutsatser.

2.2 Ni har uppgett följande skäl till ansökan om dispens

2.2.1 Sökandens beskrivning av faran

Gaucha WS 70 var godkänd mellan 19 november 1998 och 19 september 2018. Gaucha WS 70 var under denna tid en grundsten för svensk sockerbetsodlings möjligheter att bekämpa insektsangrepp i grödans tidiga utveckling. Betning av sockerbetsutsäde görs i andra EU-länder, främst Belgien, Danmark och Tyskland. Produkten är systemiskt verkande som innebär att den sprids ut i hela plantan från det betade utsädet och ger skydd mot insektsangrepp upp till tillväxtperioden för blad- och rosettbildning (BBCH 31-39).

Under perioden som Gaucha varit godkänd har odlarna anpassat sin odlingsteknik och bekämpningsstrategi efter de förutsättningar som det möjliggjorde. Som en följd av att Gaucha WS 70 godkändes slutade svenska betodlare använda bredsprutning med insekticider. Om möjligheten att beta med Gaucha WS70 försvinner behövs istället sprutbehandling med Beta-Baythroid SC25 (betacyflutrin, 25 g/l) två gånger per säsong eller med Fastac 50 (alfacypermetrin, 50 g/l) två gånger per säsong, vilket troligen inte räcker för att bekämpa skadeinsekterna. Tack vare Gaucha WS 70 har lantbrukarna kunnat så tidigare utan att riskera större plantbortfall och dessutom fått en längre växtsäsong som lett till högre skörd.

Utan möjlighet att använda imidaklopid för betning av sockerbetsutsädet försvåras bekämpningen av skadeinsekter⁵, och skördenivån beräknas sjunka med i genomsnitt 10 procent.

Sockerbetor odlas i Sverige på cirka 30 000 hektar av 1300 odlare. Medelskörden i Sverige 2013-2017 är 11,3 ton socker per hektar. Odlingen är en viktig hörnsten i den sydsvenska växtodlingen och är en viktig avbrottsgröda i växtföljden även ur ett integrerat bekämpningsperspektiv (IPM).

2.2.2 Beskrivning av alternativ

Det finns 3 godkända produkter som får användas i odlingar av sockerbetor. De är

- a) Force 20 CS (teflutrin), reg nr 5365, mot insektsangrepp genom betning av sockerbetsutsäde.

⁴ Evaluation of the data on clothianidin, imidaclopid and thiamethoxam for the updated risk assessment to bees for seed treatments and granules in the EU, EFSA Supporting publication 2018:EN-1378

⁵ Liten betbagge (*Atomaria linearis*), hoppstjärter (*Onychiurus spp.*), Dubbelfotingar (*Blaniulus guttulatus*, *Archoboreoiulus pallidus* och *Boreoiulus tenuis*), Trips (*Thrips angusticeps*), Persikobladdlus (*Myzus persicae*), Svarta betbladlusen (*Aphis fabae*) och Betflugan (*Pegomya hycijami*).

- b) Fastac 50 (alfacypermetrin), reg nr 4530, mot insektsangrepp i bland annat odlingar av sockerbetor genom sprutning.
- c) Beta-Baythroid SC 025 (betacyflutrin), reg nr 5495, mot insektsangrepp i bland annat odlingar av sockerbetor genom sprutning.

2.2.3 *Sökandens beskrivning av skäl till att Gaucho WS 70 är det bästa alternativet*

Istället för att beta sockerbetsutsäde med Gaucho skulle det gå att beta med Force 20 CS, som är en pyretroid. Effekten av Force 20 CS har visat sig vara begränsad vid kraftiga angrepp av exempelvis lilla betbaggen och trips. Produkten ger inget effektivt skydd mot insekter som angriper på bladverket efter uppkomst (BBCH 9).

Vid problem efter uppkomst kan man bredspruta med Beta-Baythroid SC 25 eller Fastac 50 (BBCH 10-39), som båda är pyretroider. Beta-Baythroid SC 25 och Fastac 50 är godkända att användas högst två gånger per säsong i sockerbetor.

En svaghet med pyretroider är att de kräver direkträff på insekten, vilket gör att effekten blir kortvarig och en upprepad bekämpning ofta blir nödvändig. Dessutom är bredsprutning med pyretroid inte selektiv, utan dödar även nyttoinsekter i fältet. Det finns också uppgifter från andra europeiska länder, t ex Danmark, om att pyretroidresistens finns utvecklad i insektsarter som angriper sockerbetor.

2.2.4 *Sökandens argumentation om risker för människor och djur*

Numera är produkten Gaucho WS 70 inte godkänd inom EU för betning av sockerbetsutsäde på grund av risk för negativa effekter på bin.

Vid betning med Gaucho WS70 appliceras insekticiden under ett skyddande lager på fröet, så att den aktiva beståndsdelen inte kommer i direktkontakt med såmaskin. Likaså begränsas risken för den som hanterar varan i lantbruket och risken för spridning av damm som kan skada bin och andra pollinerande insekter minskar.

Sockerbetor är inte attraktivt för pollinerande insekter i Sverige eftersom grödan inte blommar. Dessutom har EFSA (2016) konstaterat att det inte är troligt att den blommande ogräsmängden i sockerbetsfälten har betydelse för pollinerande insekter. Det finns en studie⁶, som visar att sockerbetan endast undantagsvis bildar så kallade guttationsdroppar vilket innebär att sockerbetor inte är en viktig vattenkälla för bin.

Sökanden argumenterar också för att varken höstraps eller vårraps är alternativa efterföljande grödor till sockerbetor vilket minskar risken för bin i efterföljande gröda.

2.2.5 *Beskrivning av åtgärder för att undvika upprepad dispens*

En beviljad dispens under 2019 skulle hjälpa branschen att få tid att utveckla och uppdatera bekämpningströsklar för olika skadegörare och samtidigt bygga upp en

⁶ Guttation är en form av ”dagg i gräset”. Studien har titeln ” Investigations on neonicotinoids in guttation fluid of seed treated sugar beet: Frequency, residue levels and discussion of the potential risk to honey bees”, referens ”Crop Protection 105 (2018) 28-34”
<https://doi.org/10.1016/j.cropro.2017.11.004>

prognos och varningstjänst. NBR (Nordic Beet Research) har inlett ett samarbete med Växtskyddscentralen, Alnarp vid Jordbruksverket för att få en sådan tjänst.

2.2.6 *Alternativa lösningar och vad pågår i andra länder?*

Godkända alternativ har sämre effekt och selektivitet jämfört med Gaucho WS 70. I flera andra länder i norra Europa finns andra alternativ till pyretroider, godkända för bekämpning av skadeinsekter efter uppkomst i sockerbetor.

Flera länder i Europa har redan beviljat dispens inför odlingsäsong 2019 för användning av imidakloprid (Danmark, Rumänien, Ungern, Tjeckien, Polen och med villkor i Belgien) och ansökningar behandlas i ytterligare flera länder i vårt närområde, exempelvis Finland, Litauen och Tyskland.

2.2.7 *Sökandens framställning om framtida lösningar*

NBR deltar aktivt i ett gemensamt europeiskt försöksarbete inom IIRB (organisationen för internationell sockerbetsforskning) för att utveckla alternativa lösningar på insektsproblematiken i sockerbetor. Dessutom håller NBR på att bygga samarbeten med forskare vid Københavns universitet, Aarhus universitet och SLU, Alnarp inom området biologisk kontroll av skadeinsekter. Tankar finns att starta projekt 2019 som testar substanser som lockar nyttoinsekter till fältet samt att utveckla prognos och varning genom att använda insekternas signalsubstanser.

Betning med Force 20 CS har provats i NBR:s fältförsök i både Sverige och Danmark sedan 2013 i jämförelse med Gaucho WS 70 och obetat. I samma försöksdesign har 2018 olika bekämpningsstrategier testats efter uppkomst. Upplägget kommer att justeras något och det finns planer för att utöka försöksserien under 2019.

För att den svenska sockerbetsodlingen fortsatt ska vara konkurrenskraftig behöver undersökningar göras om hur Force 20 CS kan skydda plantorna vid tidig sådd och därmed kunna behålla den långa växtperioden.

Diskussioner pågår med Bayer CropScience om utökat godkännande i sockerbetor för produkterna Biscaya OD 240 och med Nordisk Alkali om motsvarande för Teppeki, men inget av alternativen bedöms realistiska inför säsongen 2019 på grund av tidsbrist.

2.3 *Samråd med Livsmedelsverket*

Livsmedelsverket har bedömt resthalter och konsumentskydd. Enligt Livsmedelsverkets bedömningar så tyder den tillgängliga resthaltsinformationen på att användningen av Gaucho WS 70 mot insektsangrepp i odlingar av sockerbetor enligt föreslagen användning inte bör ge upphov till resthalter över det idag gällande EU-gränsvärdet (MRL) för imidakloprid i sockerbetor.

2.4 *Tidigare dispenser*

Det är första gången som dispens söks för detta ändamål, för Gaucho WS 70.

2.5 Godkännandevillkor för verksamt ämne

Det verksamma ämnet Imidakloprid är godkänt till och med 31 juli 2019 genom kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 540/2011⁷.

Kommissionens godkännandevillkor av imidakloprid omfattar följande:

Vid användning för behandling av utsäde ska organismer utanför målgruppen, särskilt honungsbin och fåglar, skyddas genom att:

- a) Betningen får endast utföras i professionella betningsanläggningar för utsäde. I dessa anläggningar ska den bästa tillgängliga tekniken användas så att minimalt med damm frigörs under användning, lagring och transport
- b) Lämplig utrustning för radsådd ska användas för att säkerställa en effektiv nedbrukning av produkten samt minimera spill och utsläpp av damm.

Medlemsstaterna ska se till att

— det behandlade utsädet förses med en märkning där det anges att det behandlats med imidakloprid och de riskreducerande åtgärder som föreskrivs i godkännandet deklarerar,

— villkoren för godkännande, särskilt vid besprutning, vid behov omfattar riskreducerande åtgärder för att skydda honungsbin,

— lämpliga program för övervakning vid behov införs för kontroll av honungsbins faktiska exponering för imidakloprid i områden som i stor utsträckning används av bin som söker föda eller av biodlare.

Vid den samlade bedömningen ska medlemsstaterna vara särskilt uppmärksamma på följande:

— Säkerheten för de personer som hanterar växtskyddsmedlet. Villkoren för användning ska innehålla föreskrifter om tillräcklig personlig skyddsutrustning.

— Inverkan på vattenlevande organismer, leddjur som inte är målarter, daggmaskar och andra marklevande makroorganismer. Villkoren för godkännande ska vid behov omfatta riskreducerande åtgärder.

3 Skäl

3.1 Tillämpliga bestämmelser

Ett växtskyddsmedel får endast släppas ut på marknaden och användas om det har produktgodkänts i den berörda medlemsstaten enligt artikel 28 i förordning (EG) nr 1107/2009⁸. Kemikalieinspektionen får dock i särskilda fall ge dispens från kravet på godkännande och tillåta att ett växtskyddsmedel, under högst 120 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår

⁷ Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 av den 25 maj 2011 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller förteckningen över godkända verksamma ämnen

⁸ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG

som nödvändig på grund av en fara som inte kan avväjas på något annat rimligt sätt. Detta framgår av artikel 53 i förordningen.

3.2 Kemikalieinspektionens bedömning

Kemikalieinspektionen bedömer att betning och sådd av sockerbetsutsäde behandlat med Gaucho WS 70 mot insektsangrepp får användas under en begränsad tid och under kontrollerad användning med föreskrivna villkor, eftersom den fara som avses inte kan avväjas på något annat rimligt sätt.

3.2.1 *Motivering av skälen till dispens för sådd av betat utsäde*

Kemikalieinspektionen bedömer att artikel 53 kan tillämpas för sådd av behandlat utsäde om syftet är att undanröja en fara som inte kan avväjas på något annat rimligt sätt, trots att det finns ett användningsförbud¹.

I en strikt tolkning kan användning av behandlat utsäde inte bli godkänd eller tillåten genom ett dispensförfarande, där placering på marknaden och användning av utsäde som är behandlat med ett specifikt aktivt ämne är förbjuden enligt artikel 49(2) i förordning (EG) nr 1107/2009⁸, eftersom dispensförfarandet hänvisar till växtskyddsmedel. Även om det behandlade fröet inte kan anses vara ett växtskyddsmedel och det endast är växtskyddsmedel som omfattas av artikel 53 så är det växten, det behandlade fröet som behandlas i syfte att undanröja en fara. Sådd av behandlat frö, bör därför också rimligen omfattas av artikel 53. Skälet till att även sådden av det behandlade utsädet bör omfattas av regeln, är att sådd av betat utsäde är en form av användning av växtskyddsmedel i enlighet med definitionen av en växt som framgår av artikel 3.5 i förordning (EU) nr 1107/2009⁸. Levande växter och levande växtdelar, inklusive färska frukter, grönsaker och frön, uppfyller definitionen för en växt. Medlemsstater har frågat sig hur man ska se på sådd av behandlade frön som omfattas av ett förbud. Frågan har lyfts till Kommissionen, som svarat⁹ att fröet är den växtdel som ska behandlas och att behandlade frön därför kan omfattas av bestämmelsen.

Enligt Kommissionens uppfattning⁹ är en strikt tolkning av artikel 53 inte i linje med det tydliga ändamålet hos artikeln, som är till för att ta hand om en fara som inte kan avväjas på något annat rimligt sätt. Det skulle framstå som oproportionerligt att inte tillåta sådd av det behandlade utsädet, medan behandling av utsädet skulle vara tillåten under artikel 53, även om faran som ska avväjas inte skulle uppstå om utsädet inte blir sått.

Kommissionen hänvisar vidare till Tribunalens slutsats¹⁰, att det är rimligt att bevilja dispens från godkännandevillkoren för utsläppande på marknaden och användning av behandlat utsäde, eftersom det finns ett samband mellan behandling av utsäde, sådd av utsädet och avsikten med artikel 53.

⁹ Bundesamt für Ernährungssicherheit. Brevets titel: "Subject Your letter dated 13.9.2018 on the scope of Article 53 of Regulation (EC) No 1107/2009 in relation to Commission Implementing Regulations, 783/2018, 784/2018, and 785/2018"

¹⁰ Joined Cases T-429/13 and T-451/13, judgement of 17 May 2018, paragraph 609.

Tribunalen menar att det inte finns någon anledning att tro att det fanns en medveten intention från lagstiftaren att inte tillåta nöddispensåtgärder som involverade behandlat utsäde, särskilt i fall där användningen av behandlat utsäde är den dominerande användningen av växtskyddsmedlet.

Av EU-kommissionens svar⁹ framgår att varje medlemsland har frihet att på egen hand ge dispens för det ändamål som avses i en dispensansökan.

3.2.2 *Motivering till att faran inte kan undanröjas på annat sätt*

Kemikalieinspektionen bedömer att det inte finns kemiska eller icke kemiska alternativ till användning av Gaucho WS 70 mot insektsangrepp i odlingar av sockerbetor genom betning av utsäde. Kemikalieinspektionen instämmer i sökandens bedömning att det saknas växtskyddsmedel med tillräcklig effektivitet mot skadeinsekter i odlingar av sockerbetor. De alternativa produkter som idag är tillgängliga för bekämpning av skadeinsekter i odlingar av sockerbetor kan inte undanröja den fara som insektsangreppen utgör.

Betning av utsäde med pyretroider har sämre och mer kortvarig effekt än betning med Gaucho WS 70. Eftersom dagens odlingsteknik, med precisionssådd utan gallring, förutsätter att varje frö utvecklas till färdig planta. Det är därför särskilt viktigt att skydda plantan under den period då den är som mest känslig, i plantans tidiga utvecklingsfas. En jämn sådd och jämn utveckling av grödan är en förutsättning för att få en jämn kvalitet på skörden. Att så frön tätare för att därefter gallra är inget alternativ. Det saknas idag maskinell utrustning och personella resurser för att utföra manuell gallring i betbestånd.

Betning med pyretroid kräver kompletterande sprutning med pyretroider för att få effektiv bekämpning av skadeinsekter. En effektiv sådan bekämpning förutsätter att den utförs vid rätt tidpunkt, eftersom pyretroider måste träffa målorganismen direkt. Eftersom pyretroider inte är långtidsverkande kan det bli nödvändigt med upprepade behandlingar vid nya insektsangrepp. Sockerbetor har en lång odlingssäsong. Det ökar risken för att det krävs fler bekämpningar än vad som ryms i nuvarande godkännandevillkor, för dagens godkända pyretroidprodukter.

3.2.3 *Åtgärder för att komma bort från behovet av upprepad dispens*

Vidare anser Kemikalieinspektionen att ni vidtagit åtgärder för att komma ifrån behovet av fortsatt dispens genom att delta i forsknings- och försöksprogram med syfte att utveckla alternativa lösningar på insektsproblematiken i sockerbetor, dessutom genom att ni för samtal med Bayer Crop Science och Nordisk Alkali om utökat produktgodkännande i sockerbetor för produkterna Biscaya OD 240 och Teppeki.

3.3 *Motivering av villkor*

Kemikalieinspektionen bedömer att växtskyddsmedlet är farligt för bin. För att skydda honungsbin och andra pollinerande insekter ska lämplig utrustning för radsådd användas för att säkerställa en effektiv nedbrukning av utsädet samt minimera spill och utsläpp av damm. Om pneumatisk utrustning för sådd används ska så ska deflektorutrustning för att förhindra spridning av damm användas, eller så

ska ett anpassat skyddsavstånd bestämmas till blommande växter med hjälp av Säkert växtskydds "Hjälpreda vid bestämning av anpassade skyddsavstånd. Lantbruksspruta med bom". Endast enhjärtbladiga växter, dock inte majs, får odlas på samma fält samma år eller året efter sockerbetor vars utsäde behandlats med Gaucho WS 70.

3.4 Slutsats

Kemikalieinspektionen har inte tidigare beviljat en dispens för ändamålet. Sökanden ska inför 2020 års odlingssäsong undersöka möjligheter och vidta åtgärder för att hitta en långsiktig lösning för bekämpning av skadeinsekter i odlingar av sockerbetor, eftersom syftet med dispenser inte att upprätthålla en årsvis återkommande användning.

Mot bakgrund av att det föreligger en fara för odlingen bifaller Kemikalieinspektionen ansökan om att få behandla och så sockerbetsutsäde mot insektsangrepp genom betning och sådd av utsäde behandlat med Gaucho WS 70.

4 Upplysningar

Kemikalieinspektionen upplyser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet endast beviljas en gång. Dispensförfarandet syftar till att hantera faror eller hot som uppkommer sällan och som därmed inte kan förutses. Om en fara riskerar att upprepas eller utgör ett återkommande problem ska inte dispensförfarandet användas för att lösa problemet. Det är därför viktigt att ni utformar en strategi för att undvika fortsatt behov av dispens eller tar fram andra bekämpningsmetoder för att åstadkomma en långsiktig lösning. Vid upprepad ansökan om dispens ska ni visa vilka åtgärder som ni vidtagit för att undvika behov av ytterligare dispens.

Om produkten är godkänd i en annan medlemsstat inom EU finns det möjlighet för innehavaren att ansöka om produktgodkännande i Sverige genom ömsesidigt erkännande enligt artikel 40 i förordning (EG) nr 1107/2009. Under vissa förutsättningar finns samma möjlighet för till exempel jordbruksorganisationer.

Om produkten redan är godkänd i Sverige för viss användning finns möjlighet att ansöka om utvidgat produktgodkännande för mindre användningsområde enligt artikel 51 i förordning (EG) nr 1107/2009.

4.1 Produktens klassificering och märkning

Produkten ska vara märkt och klassificerad enligt CLP-förordningen¹¹ och uppfylla kraven i förordning (EU) nr 547/2011 om märkningskrav för växtskyddsmedel.

4.1.1 Företagets klassificering av produkten

Piktogram	 GHS07, GHS09
Signalord	Varning
Faroangivelser	H302 Skadligt vid förtäring. H410 Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter.
Skyddsangivelser	P280 Använd skyddshandskar/skyddskläder/ögonskydd/ansiktsskydd. P284 Använd andningsskydd. P301+P312 VID FÖRTÄRING: Vid obehag, kontakta GIFTINFORMATIONSCENTRAL eller läkare. EUH401 För att undvika risker för människors hälsa och för miljön, följ bruksanvisningen. P501 Innehållet/behållaren lämnas till godkänd avfallsmottagare. SP1 Förorena inte vatten med produkten eller dess behållare. SPe 8: Farligt för bin.

4.2 Anmälan till produktregistret

Vi upplyser om skyldigheten att lämna in en verksamhetsanmälan till produktregistret hos Kemikalieinspektionen. En sådan anmälan ska göras så snart som möjligt och senast när verksamheten inleds. Läs mer om verksamhets- och produktanmälan under produktregistret på www.kemi.se

4.3 Årlig redovisning av mängduppgifter

För växtskyddsmedel finns krav på redovisning av överlåt看 mängd för användning på den svenska marknaden. Kravet omfattar även den som innehått en dispens.

¹¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Agneta Westerberg

Beslutande

Björn Isaksson

Föredragande

Bilaga

- Bilaga villkor

Tillstånd och upplysning

Villkor för användning av **Gaucho WS 70**-och sockerbetsutsäde behandlat med Gaucho WS 70.

Dispens under perioden 2019-02-15 till 2019-06-15

Användning och syfte

Gröda/område/situation	Syfte	Behandlings- utrustning/ metod	Utvecklings- stadium ¹ /säsong (min-max)	Max antal behand- lingar	Minst antal dagar mellan varje behandling (dygn)	Karens- tid (dygn) ²	Max dos vid varje behandling		Övriga villkor och förtydliganden
							Produkt	Verksamt ämne	
Sockerbetor	Mot insekts- angrepp	Sådd av betat utsäde		1			122 g/enhet	85 g imidakloprid/enhet	En enhet motsvarar 10 000 frön.

Rättelse
7/1 2019

BJ

100 000

Ytterligare villkor

Kategori	Villkor	Anmärkning
Utrustning för sådd	Lämplig utrustning för radsådd ska användas för att säkerställa en effektiv nedbrukning av produkten samt minimera spill och utsläpp av damm. Om pneumatisk utrustning för sådd används så ska deflektorutrustning för att förhindra spridning av damm användas, eller så ska ett anpassat skyddsavstånd bestämmas till blommande växter med hjälp av Säkert växtskydds "Hjälpreda vid bestämning av anpassade skyddsavstånd. Lantbruksspruta med bom". Skyddsavstånden ska avläsas i kolumnen för särskild hänsyn.	Villkoret är till för att skydda bin och andra pollinerande insekter
Efterföljande gröda	Endast enhjärtbladiga växter, dock inte majs, får odlas på samma fält samma år eller året efter sockerbetor vars utsäde behandlats med Gaucho WS 70.	Villkoret är till för att skydda bin och andra pollinerande insekter

¹ BBCH

² Tid mellan sista behandling och skörd

BESLUTSBILAGA 3

Datum
2018-12-20Diariernr
5.2.1-H18-08254

Aktnr

Produktnamn
Gaucho WS 70

Reg nr

Tillstånd och upplysning

Kategori	Villkor	Anmärkning
Märkning av behandlat utsäde	Utsädet, som förs in till Sverige från annat EU-land där behandlingen utförts, ska märkas enligt de regler som framgår av artikel 49.4 i förordning (EG) nr 1107/2009. Det innebär att det på etiketten och i de handlingar som åtföljer det behandlade utsädet ska framgå att det är behandlat med Gaucho WS 70 och att det verksamma ämnet är imidakloprid. På etiketten ska de standardfraser för skyddsangivelser enligt förordning (EG) 1272/2008 anges samt de riskreducerande åtgärder som framgår av dispensen från den medlemsstaten där utsädet behandlats. Dessutom ska villkoren i denna dispens framgå av märkningen av det behandlade utsädet.	

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.